ספר הקנה — סוד קידושין

סוד קידושין.

ואומר לך בני אע"פ שאמרו בפרק האשה רבה אשת איש שפשטה ידה וקבלה קידושין בפני בעלה אין חוששין לקדושין יש לחוש לדברי רב המנונא שאין אשה מעיזה פניה בפני בעלה לומר גרשתני והרי היא מגורשת ומקודשת לשני, ובכלל דבריו שאינה צריכה גט מבעלה, וידעת כי המנונא והוא לא חשש שלא להעלות נזק לשם ית' וכמה נשים מעיזות פניהם בפני בעליהם לומר שקרים, וזכור בני דד' דברים הם שכיחי באשה והם שטות וכעס חמוד זנות היש קשה כזנות ועזות פנים כזנות, וע"כ הואיל וערוה הוא יש לחוש דלמא גרשה וצריכה גט משני כרב המנונא, ויש לחוש במה שאמר פרק האשה רבה דלמא לא גרשה וצריכה גט מבעלה ולמה נשרוף באש הגדולה הזאת.

וקידושי יבמה מאחר הוי קידושי ספק אי תפסי קידושין כבשאר חייבי לאוין או אין תופסין בה מפני שזקוקה לאחיו והויה ליה ערוה, א"ל ר' מנ"מ א"ל נ"מ אם בא אחר וקדשה צריכה גט משניהם דקדושי ספק חלין בקידושי ספק, א"ל בני ראית מה כתיב והלכה מביתה והיתה לאיש אחר רבי ינא"י שהוא מנין סנהדרי גדולה ע"א הוא דייק מאחר שאינו עושה הויה רק באחר אבל בקרובות הם העריות לא תפסי בהו קידושין תפשוט שר' ינאי בקי היה בטעמי העריות.

עוד ארז"ל ישראל מומר לע"ז להכעיס שקידש אשה קדושיו קידושין גמורים וצריכה גט אל"ר והלא נעשה חיצוני ואין לו כח של קידושין כלל א"ל בני מעיד אני עלי שמים וארץ שאין לך משומד שאין לבו לשמים אע"פ שעובד ע"ז מתחרט אלא יצרו תוקפו וא"כ צד קידושין עליו, וגדול מזה דאין בידם טוב ע"ז ולכן נראה באמת שאם המשומד ועד אחד מודים והאשה מכחשת ואומרת להד"ם צריכה גט, ואצ"ל כשיש רגלים לדבר ועד אחד שהכל מודים דהו"ל במקום ב' וצריכה גט כי העד הוא הנצח שולט באשה היא כנ"י ועטרה, ולאו דוקא שהעד מעיד שקדשה בשוה פרוטה ודאי מקודשת אלא אפילו ספק שוה פרוטה או אינה שוה פרוטה כאן ושוה פרוטה במקום אחר ודאי או שמא שוה במקום אחר בכולם מקודשת ע"פ עד אחד.

וגם ארז"ל המקדש בדבר שהוא אסור בהנאה אינה מקודשת אבל בחילופו כגון שמכרו וקדש בדמיו מקודשת חוץ מע"ז שחילופה כמוה, א"ל ר' והא אמרת אין להם טוב ע"ז, א"ל בני כל האשה (נ"ל העושה) דוגמא הרי היא כמוהו, וידעת שאין האשה נהנית מהע"ז כי אדרבה ניזוקית וע"כ אינה מקודשת, ושמע בני והבן שאפילו האסור בהנאה מדבריהם כגון חמץ בע"פ בשש שעות אינה מקודשת, והכוונה כעין שבות של דבריהם שדוחה מילה כן הדבר הזה הוא ובמקום הנאה פגום א"כ אפילו של דבריהם אין עושה קידושין אלא אדרבה איסור הנאה מבטלת הקידושין, וגם אמרו המקדש ע"מ שאין עליו שאר כסות ועונה פלגינין לדיבוריה שאר וכסות תנאו קיים דר' יהודה הוא שאמר דהוי דבר שבממון, אבל עונה הוא דבר שבתורה תנאו בטל שהתורה חייבה אותך בעונה והיא מקודשת ואתה חייב בעונתה ואין בידו של אדם לפטור עצמו בתנאי ממה שכתוב בתורה, אל"ר הראית דברים היוצאים מפי ר"י וסומך במלכותו ואינו ירא לדבר כדברים האלה והלא שאר וכסות נהי אפילו שהוא דבר שבממון הלא הוא מן התורה שנאמר שארה וכסותה ועונתה לא יגרע וא"כ למה תנאו קיים, מי לא אמרינן המוציא ירושת בנו מעליו אין בדבריו כלום מפני שמבטל הכתוב בתורה וה"נ מבטל הכתוב בתורה שאר וכסות, א"ל ולא ידעת שהתורה אומרת כן דא"כ דהכא היא ששאר וכסות כעונה האיך יוכל לעקור לאו דאורייתא בתנאו והא כתיב לא יגרע אלא לא יגרע דוקא אעונה קאי, דאי תימא דאכולם קאי יכתוב לא יגרע שארה כסותה ועונתה

אלא מדלא כתיב הכי ש"מ מבטל אלו ומקיים עונה, וראייה ממה דכתיב אל תאכל ממנו נא ובשל ולא אמר נא ובשל מבושל אל תאכלו, א"ל סוף סוף עוקר הכתוב בתורה, א"ל בני דבר שבממון ביד האיש מטעם שהממון יורד מפחד לת"ת הוא האיש ובידו להשפיע להאשה השפעת הפחד (ובידו למנוע), אך העונה היא השפעת עצמו זהו שאמר ר' יהודה הוא דבר שבתורה, ולכן ודבק באשתו שאינו רשאי למעט דיבוק האשה, זהו שארז"ל הממעט תשמיש האשה ממעט הדמות וגורם גלות למעלה וגלות לעצמו, ואין כן בת"ח העוסקין בתורה יומם ולילה עונתן מלילי שבת ללילי שבת והאומר טוב לעשות עצמו ת"ח לא פי' יפה שהתורה אמרה לא יגרע, וגם א"ר אמאי המקדש בפחות משוה פרוטה ואח"כ בעל בפני עדים ולא אמר ולא מידי צריכה גט לקידושי ביאה שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות, תפשוט שקידושין פחות משוה פרוטה מסייעין ליה בביאה לומר אע"פ שבעל סתם לקידושין כיון, גם ארז"ל המקדש בתו סתם אין הבוגרת בכלל וכגון שיש לו קטנה ובוגרת ולאו דוקא שלא עשאתו הבוגרת שליח אלא אפילו עשאתו הבוגרת שליח משום דלא שביק אינש מצוה דרמיא עליו ועושה מצוה דלא רמיא עליו דבתו קטנה רמיא עליו ובוגרת לא רמיא עליו, אבל מי שיש לו ב' בנות גדולות ועשאהו שליח או יש לו ב' בנות קטנות ושידך א' מהן וכשבא לקדש לא פירש בתך פ' מקודשת לי רק אמר סתם בתך מקודשת לי שניהן צריכות גט, ואין לומר המשודכת קידש כי בעוונות ישראל שבגלות יעשו עולה וידברו כזב הפך לא יעשו עולה, הלא תראה כמה שלוחים מקדשים לעצמן, ודע כי ידים שאינו מוכיחות לא הווין ידים וכן הלכתא, ואין לומר בעבור ששידך הווין ידים מוכיחות מפני שיש באדם שינוי מחשבות ושינוי רצון ודלמא נתחרט מהשידוכין, והלא אמרתי לך עונש ב' אחיות שמתלבש בגויה קדשה ואם זה העני הב"ד מתירין לו לקחת המשודכת מטעם שאין יראת אלהים על פניהם א"כ הם הגורמים ויתחלפו במקום הבועל באיסור שסמך על פיהם:

וגם דע בני שמשנה היא האומרת יצא לה שם בעיר שהיא מקודשת ה"ז מקודשת ובלבד שיהיה הנשים הטוות לאור הנר מדברות בה ושמחות ואומרות פלונית נתקדשה היום פשט כח הרגלים לדבר אע"פ שלא עמדו עדים בב"ד להעיד רק שהנשים שמחות בה מקודשת דמן השמים מעידין בה.

וגם ארז"ל שאם יצא עליה קול מראשון ובא אחר וקדשה בפניו מגרש ראשון וישאנה השני ולא יגרש שני וישא ראשון שלא יאמרו מחזיר גרושתו מן הארוסין.

א"ל ר' מה הענין הזה שאז"ל והלא אמרינן א"א שקידשה אחר בפני בעלה מקודשת לשני ולמה יגרש ראשון, ועוד גירש ראשון ונשא שני מחזיר גרושתו הוא כפי לשונם, ועוד והא לא הוי מחזיר גרושתו אלא מחזיר גרושת חבירו וא"כ מ"ש שני דנושא אפילו ראשון ישא וא"כ האיך משנים דבריהם.

אל"ב דע לך כי הווין אוהבי רחל הם, אלא כשיצא הקול רחל עם יעקב ובא יוסף והפסיק ביניהם מגרש יעקב ונכנס יוסף במקומו ועדיין האשה בפנים, אבל אם גירש יוסף הנה האשה החוצה ואין דרך שם לבא האיש בביתו, וכיון שהדוגמא למעלה לעולם השני נושא, הלא תראה גדול מזה מה שארז"ל האשה שאמרה אשת איש אני וחזרה ואמרה פנויה אני אם נתנה אמתלא לדבריה למה אמרה תחלה אשת איש אני נאמנת.

אל"ר מכלל שאם אין לה אמתלא מקודשת והאיכא מיגו.

אל"ב מיגו במקום דאיכא יראה לא אמרינן, כי דלמא מקודשת היא ויראה לומר פנויה שמא ישמע ומקדמת ואומרת ואין כאן מיגו, קרוב לזה ארז"ל מי שנזקק לאשתו ואמר טמאה אני ולמחר אמרה טהורה אני ואמר לה אתמול אמרת טמאה והיום טהורה ואמרה אתמול לא היה בי כח לסבול התשמיש היא נאמנת.

וה"ה זאת האשה אומרת מה שאמרתי אשת איש אני שיראתי מפני דבר פלוני ופלוני היא נאמנת: